

ВЛАДИМИР КЕЦМАНОВИЋ

Подела на жанровску и „нежанровску” књижевност више је бесмислена него штетна. Али је, ипак, штетна довољно да на њену бесмисленост вреди скренути пажњу.

У случају прозе – а када говоримо о жанровској књижевности, о њој говоримо – сувопарни браниоци високе литературе од погубних утицаја шунда заборављају да је управо роман, тренутно неприкосновено доминантан облик прозног уметничког исказа – сваки пут у историји када се као новина појавио – имао готово све одлике онога што би се данас крстило трешом.

Кроз време се мењао и сам роман, али и перцепција романа у очима публике – како плебса тако и теоретичарске, историчарске и критичарске књижевне елите – па су неки наследници опричаних витешких заврзлама – што заслужено, што незаслужено – стекли статус виши од статуса творца неокласицистичких „гњаважа” написаних у беспрекорном метру.

Да не развличимо надуго и нашироко о ономе што је сваком просечно упућеном и просечно интелигентном јасно – да није било „тупавих” витешких романа – када их већ поменуемо, хајде да их искористимо до краја – не би било ни *Дон Кихота* којим је Сервантес, пародирајући њихову тематику и форму (а успешно се пародирати може само оно што се барем делимично воли) с правом заузео место на литерарном Олимпу.

Лично сматрам да је једноумно придржавање жанровских образаца једнако погубно као и безумно бежање од њих, као што сматрам да су неталентовани високопарни писци, који без трунке креативности покушавају да понављају формалне и мисаоне шаблоне које су установили њихови недостижни идоли, појаве тужније од аутора најбезидејнијих пуцачина, јebачина или вампирских клања.

Паметном доста и толико о томе.

Занимљивије питање, међутим, јесте шта се са савременом прозом догађа на базичнијем и суштинскијем нивоу.

Раскорак између форме традиционалног уметничког прозног исказа – у који, свидело се то једнима или другима или не, не спада само висока књижевност него и поменуте пуцачине из дугог и кратког оружја – и језика којим говори и на којем мисли нова читалачка публика, па, по природи ствари, и будућа књижевна елита – постаје све непремостивији и све дубљи.

За људе којима је и дужа sms порука преопширна, као недопустиво „смарање” се испоставља сваки обимнији и барокнији прозни израз, ма којом темом се бавио на ма који начин.

Да ли је такав тренд штетан и да ли је сигнал свеопште идиотизације и новог варваризма?

У доброј мери – да.

Будући да је реч о неминовности коју нико, укључујући и оне који су јој кумовали, не може спречити и зауставити, уместо кукања, међутим, ваља поставити питање каква ће бити проза коју ће изнедрити таква комуникативна пракса.

Моја прогноза је да ће то бити проза сажета и кратка, у којој ће се на две жице водити дијалог између мисаоне оскудице и свести о њој, између идиотизма и ироније – нека врста, дакле, новог дадаизма, који више неће бити авангарда него мејнстрим.

Уколико не дође до смака света – а надајмо се да неће – из такве прозе ће, кроз време, да се искристалишу неки нови канони и нове традиционалне форме, па ће борци против „смарања” ући у лектуру и заузети место у „сморној” књижевној историји.

А до тада се, уместо кукања, ваља присетити да и свирање на две жице пружа неограничен број могућности.

Наравно, под условом да онај који свира има талента и памети.

А уколико нема – не може му помоћи ни симфонијски оркестар.